

FEMMY OTTEN

duidelijk herkenbaar op de muur als een apart gegeven en dit in tegenstelling tot de gipsen reliëfs die in de muur worden ingewerkt. Otten had al langer een fascinatie voor marmer vanuit het aan marmeren beelden rijke klassieke Griekenland of het oude Rome. Hierbij waren de mannelijke geslachtsdelen altijd duidelijk zichtbaar. In het reliëf van Otten is naast de penis ook de vagina duidelijk zichtbaar. En hiermee combineert ze vervolgens oren en neuzen. In haar werk wil ze dan ook deze lichaamsdelen 'normaliseren'. Vrouwelijke seksualiteit is ook 'gewoon'. Het is nog maar pas dat de clitoris volledig in kaart gebracht werd. Men ging er van uit dat de vagina enkel een 'receptieve' functie had, dat het een leegte was. Maar net zoals een oor of een neus, kan ze ook informatie opnemen.

34 Zonder titel, 2019
olieverf op doek

Het schilderij van de cirkelvormige regenboog is de voorstudie voor een werk dat Otten recent op grote schaal uitvoerde in de nieuwe rechtbank in Amsterdam. Opnieuw zien we hier het gegeven van de cirkel en het water. In tegenstelling tot wat er doorgaans gedacht wordt, is elke regenboog eigenlijk een cirkel. Maar wanneer de waarnemer zich op de grond bevindt, kan hij slechts de helft ervan waarnemen. Staat hij hoger of vliegt hij in de lucht, dan kan hij de hele cirkel zien. Recent is de regenboog vooral het symbool voor diversiteit geworden. In het oude testament was de regenboog na de zondvloed een teken van god dat hij rust zou brengen. In het laatste oordeel van Hans Memling zit Christus ook op een volledige cirkelvormige regenboog.

35 Rainbow Woman, 2020
olieverf op doek
Collectie Stedelijk Museum Schiedam

Dit schilderij heeft zijn titel gegeven aan de hele tentoonstelling. Rond een centrale amandelvorm zijn een veertigtal jurken uitgestald. De jurken zijn tegelijk uitbundig en beklemmend. Kleding kan vrouwen zichzelf laten zijn, maar tegelijk ook onderdrukkend zijn. Verwachtingen tegenover vrouwen werden en worden vaak in kledij vormgegeven.

36 Zonder titel, 2016-2020
olieverf op hout
Collectie Fries Museum, Leeuwarden
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Dit is een werk dat zeer duidelijk verwijst naar één van Ottens grootste inspiratiebronnen, namelijk de Vlaamse primitieven en meer bepaald Rogier Van der Weyden. Van der Weyden toonde in zijn portretten consequent ook één van de handen van de geportretteerden en gaf hen ook altijd een zekere mate van weemoed. Hoewel je bij Otten enkel de handen ziet, is de weemoed ook bij haar voelbaar. Otten groeide zelf op in een protestantse omgeving. Het ontbrak haar daarin aan mystiek en magie. Toen ze haar studies verderzette aan het HISK in Gent voelde de Belgische context voor haar zeer vertrouwd aan. Alsof er een stuk werd aangevuld dat steeds ontbroken had.

ZAAL 5

37 Zonder titel, 2012
olieverf op doek

38 New Myth for new Family, 2011
lindehout, olievert, gips, klei en epoxy
Collectie Drents Museum

ZAAL 6

Centraal in deze laatste zaal staat een mystieke ruimte. Je kan deze langs twee kanten betreden en ook weer verlaten. Bij het binnengaan en bij het buitengaan kom je twee bas-reliëfs [32] van gezichten tegen uit de vroege periode van Ottens werk. De vloer van de ruimte is bedekt met bijenwas. Centraal staat een sokkel met daarop een houten sculptuur [33] die traag ronddraait. Op de hoeken zijn kleine kommetjes uitgehold waarin water zit. De kleine houten figuren aan de muren maken vooral contact met de ruimte. De nadruk ligt daarbij op het tijdelijke en plaatsgebonden karakter van het werk. De centrale liggende houten figuur daarentegen staat voor het tijdloze, de concentratie van tijd die in het beeld gevangen zit. Het hout had een lange droogtijd en Otten bewerkte het gedurende zeven maanden.

39 Only Birds Should Tweet, 2018
olieverf op doek
Collectie AMC/Amsterdam UMC

40 De wachters, 2020
gips, ijzer, hout

41 Zonder titel, 2021
marmer
privécollectie Segers

42 And i Began to Forget Where i Came From, 2012
potlood op plaaster en papier

43 Yellow minutes, 2011
lindehout en olievert

44 One Tear at a Time, 2020
lindehout

45 Zonder titel
potlood en aquarel op papier

46 Zonder titel, 2017
potlood, aquarel, epoxy, olievert op papier

47 Zonder titel, 2017
potlood, aquarel en olievert op papier

48 Zonder titel, 2017
aquarel, papier, potlood op papier
privécollectie Segers

49 Zonder titel, 2019
gips en potlood

50 Zonder titel, 2021
marmer en tempera op de muur

51 Zonder titel, 2021
marmer

De Nederlandse kunstenares Femmy Otten (°1981, Amsterdam) tast in haar werk een zeer hybride inspiratiewereld af gaande van sculpturen uit de Griekse oudheid en Italiaanse schilders uit het quattrocento tot outsider art uit Amerika en uiterst actuele kunst. Al die invloeden brengt ze samen in een precieze doch ondoorgroendelijke iconografie die tijdloosheid uitstraalt. Het gebruik van verschillende media wordt ingegeven door noodzaak en omdat de ontwikkeling van het werk er om vraagt.

De kunstwerken van Otten getuigen van het verlangen om de vergankelijkheid te overstijgen. Ze is er zich ten volle van bewust dat dit bij voorbaat een verloren strijd is, maar streeft hier toch telkens opnieuw naar. Via het kunstwerk communiceert de maker direct met de toeschouwer. Een beeld dat duizenden jaren geleden gemaakt werd, spreekt ook vandaag rechtstreeks een kijker aan.

De kunstenares wil het geluk – wanneer het zich aan haar voordoet – vasthouden. Immers, wanneer wij kijken en luisteren naar kunstwerken, uit welke periode ook, dan is het mogelijk om een moment van perfect geluk te herbeleven via het kunstwerk. Op de zeldzame momenten waarop dat gebeurt, raken we diep ontroerd door de verbinding die we op dat moment voelen met een groter geheel. Ottens werken leggen op subtiele manier die broosheid van het bestaan bloot, ze confronteren ons daarmee.

In haar solotentoonstelling RAINBOW WOMAN combineert Otten haar vroege werken met recent werk. Opvallend zijn enkele grote muurtekeningen waarin ze in serene lijnen in tempera een mythische wereld in pastel creëert. In tegenstelling tot de vele tweeslachtige figuren uit haar vroegere werk, komt in RAINBOW WOMAN nu ook de vrouw op de voorgrond. De vrouw die 'zomaar is' blijft een onderbelicht en precair thema tot op vandaag. Otten legt haar identiteit als vrouw en moeder vast in de hoop de kwetsbaarheid die het moederschap met zich mee brengt te bezweren. Deze zachte en magische oerkracht in beeld brengen gebeurt niet vanuit een naïviteit. Met haar uitgepuurde beelden legt Otten een zalvende en rustgevende laag bovenop de snelle beeldcultuur van vandaag.

(IN)GANG	
	
1	Same Bed, Different Dreams, 2018 <p>olieverf op doek</p> AkzoNobel Art Foundation
2	Zonder titel, 2017 <p>epoxy, acrylverf op wortelhout</p>
3	Zonder titel, 2016 <p>olieverf op hout</p> privé verzameling
4	Zonder titel, 2018 <p>potlood op papier</p>
5	Zonder titel, 2014 <p>potlood op papier</p>
6	And I began to forget where I came from II, 2016 <p>olieverf, potlood en bladgoud op doek</p>
7	Zonder titel (Gisele), 2018 <p>olieverf, potlood en bladgoud op doek</p> Collectie Martine Willekens
8	Zonder titel, 2013 <p>olieverf op doek</p>
9	Zonder titel (Zelfportret), 2018 <p>olieverf en bladgoud op canvas</p> Collectie F De Beir
10	Zonder titel (Zelfportret), 2014 <p>olieverf op doek</p> Collectie Peter en Pien Schouwenburg

ZAAL 1

11	Zonder titel, 2021 <p>lindenhout</p>
----	--------------------------------------

Het eerste werk in de eerste zaal trekt ongetwijfeld dadelijk de aandacht van iedere bezoeker. Het houten beeld van een vrouw die zich spontaan en onhandig voorover buigt en daardoor enerzijds haar rok nog over haar benen heeft en anderzijds haar hemd over haar hoofd laat vallen, voelt tegelijk grappig aan en ongemakkelijk. De vrouw wordt doorboord door een abstracte en niet gedefinieerde vorm, die echter wel connotaties oproept. De vrouw zit vast in deze houding, die tegelijk ook een spontaniteit uitstraalt en totale overgave.

12	Rainbow Woman II, 2021 <p>bijenwas en pigment</p>
----	---

Het beeld dat vervolgens alle aandacht naar zich toezuigt is dat van de zwangere vrouw. Ze is geboetseerd uit felgekleurde was en is niet gestileerd. In tegenstelling tot de andere sculpturen van Otten die uit hout, plaaster of natuursteen gemaakt zijn, toont dit beeld net de vleselijkheid van het menselijk lichaam. Centraal op het lichaam zie je de amandelfiguur die wel vaker opduikt in het werk van Otten. Deze vorm refereert naar de vagina, maar is tegelijk ook een symbool dat in verschillende culturen gebruikt wordt. Zo staat de amandel in het christendom voor de onbevlekte ontvangenis. Christus werd verwekt in Maria zoals de amandelpit zich ontwikkelt in de onbeschadigd gebleven amandel. Bij Otten is de zwangerschap net wel gekoppeld aan seksualiteit en lichamelijkheid. Voor de toch ingrijpende overgang naar de status van moeder bestaan er eigenlijk weinig rituelen. Tot het einde van de Middeleeuwen waren er enkel vrouwen in de buurt bij de bevalling. Het is geen

toeval dat vroedvrouwen dan ook als heksen vervolgd werden. Niet alleen was het moment van de bevalling een moment van leven en dood, ook was het een bij uitstek vrouwelijk ritueel. Door dit moment te medicaliseren en in een gecontroleerde omgeving te brengen werd het ontdaan van de kracht en magie die bij grote transities in het leven hoort. De geboorte van het kind wordt gevierd en in de kijker gezet met het doopsel, maar niet het moeder worden en de bevalling.

13	Zonder titel (Romijn) <p>olieverf op doek</p> Collectie Fries Museum, Leeuwarden
	Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Dit schilderij maakte Femmy Otten toen ze zwanger was van haar tweede kind. Het werk toont haar eigen lichaam zonder het hoofd, waar zich nu een bloem bevindt (kritiek op buste zonder hoofd en armen). Het kind maakt van het vrouwenlichaam een functioneel gegeven. Maar de vrouw zelf ontdekt allerlei nieuwe ervaringen met haar lichaam dat duidelijk verandert. De wijze waarop Otten de huid van de buik heeft geschilderd gaat terug op technieken van de Vlaamse primitieven. Vanaf een heel witte ondergrond brengt ze één na één transparante lagen aan. Door de breking van het licht komt er een ongelooflijke diepte in te liggen en ontstaat er een complexe kleurschakering.

14	Zonder titel (Emma) <p>lindehout en potlood</p>
----	---

Een kleine en eenvoudige houten buste wordt aangevuld met een tekening van een baby. Dit is een erg uitgepuurd beeld, ontdaan van seksualiteit. In de alomtegenwoordige beeldcultuur van vandaag ontbreekt dit beeld van het vrouwenlichaam.

15	Muurschildering <p>tempera op de muur</p>
----	---

In onze Westerse wereld zijn veel zaken hun magie verloren en ‘onttoverd’. Het is belangrijk nieuwe rituelen te vinden, los van religie. Die zijn er al, maar we herkennen ze vaak niet en schenken er bijgevolg weinig aandacht aan. Otten weekt de symbolen los en geeft ze een nieuwe betekenis.

ZAAL 2

16	De zeelepel, 2008 <p>olieverf op houten lepel</p>
----	---

17	Eyes on the Horizon, no. 2, 2016 <p>olieverf op doek, ingekaderd</p> J.A. Verhage & C.M. Maris
----	--

18	Eyes on the horizon no. 3, 2016 <p>olieverf op doek, ingekaderd</p> Collectie Cluitmans, Amsterdam
----	--

19	Eyes on the horizon no. 1, 2016 <p>olieverf op doek, ingekaderd</p> Collectie ABN Amro
----	--

20	Eyes on the Horizon, no. 4, 2016 <p>olieverf op doek, ingekaderd</p>
----	--

21	Zonder titel, 2016 <p>olieverf op doek</p>
----	--

Water heeft voor Femmy Otten een bijzondere betekenis. Vanuit haar atelier in Den Haag ziet ze in de verte de zee. Nederland heeft een traditie in het schilderen van zeegezichten. Het land was dan ook een grote zeemacht. In de schilderijen werd de

overwinning van de mens op de krachten van de natuur vaak centraal gezet. Bij Otten valt de heroïek weg. De zee is niet woest en wordt niet getemd. Ze gaat over in oneindigheid en onbestemdheid. Deze zeegezichten maakte Otten ten tijde van de vluchtelingencrisis in 2015.

22	Stille performance, 2021 <p>Tafelkleed, 1930</p> wol, trijp, poolweefsel, persoon, haar
	Textiemuseum, Tilburg

Tijdens de slow opening op 19 juni wordt de performance voor het eerst uitgevoerd. Daarna op zondag 27 juni, 18 juli, 15 augustus, 12 september, 3 en 24 oktober & 7 november (gratis)

Sinds enkele jaren heeft Femmy Otten haar instrumentarium verbreed met performances. Zo liet ze eerder al een danseres een soort van derwisjdans uitvoeren. Hier in de Warande kiest Otten voor een heel andere performance. Centraal hier zet ze de menselijke haren. Haar heeft een relatie met ons dierlijk verleden. Wanneer we het temmen met borstels en kammen benadrukken we onze evolutie weg van het primitieve en richting beschaving. Maar wanneer we het los laten hangen, bevrijden we onszelf en keren we terug naar onze natuurlijke staat en vallen remmingen weg. Eeuwen lang en in verschillende culturen, werd het los dragen van haar voorbehouden voor intieme momenten. In sommige culturen is het überhaupt tonen van haar enkel toegelaten in intieme kring. Ook bij een man kan lang haar kracht en mannelijkheid symboliseren. Denk maar aan de figuur van Samson in het oude testament. Hier verbindt de kunstenaar dit haar met een tafelkleed dat door het verticaal te hangen de functie krijgt van een wandtapijt. Het kleed dateert uit de jaren dertig en is typisch voor de Amsterdamse school. De maker ervan is onbekend.

23	17 juni, 2020 <p>aquarel op papier</p> Familie Heidenrijk-Vrasdonk
----	--

24	Zonder titel (Emma), 2018 <p>olieverf op doek</p> Collectie G + W, Nederland
----	--

ZAAL 3

25	Zonder titel, 2018 <p>plataan hout</p> privécollectie Saris
----	---

De houten voet die met de tenen naar de muur gericht is draait vooral om de spanning die ontstaat in de ruimte tussen voet en muur. De voet heeft bij Femmy Otten altijd een belangrijke betekenis gehad. Toen ze dertien jaar oud was en met haar moeder en zus in Griekenland op vakantie was, mocht ze in het museum in Delphi van de zaalwacht de voeten aanraken van de gekende wagenmenner. Voor haar was dit een belangrijk moment waarop ze ervaarde dat ze verbinding maakte met een groter geheel en waarin ze zingeving ervaarde.

In het werk van Femmy Otten is water een belangrijk gegeven op uiteenlopende manieren. Het ronde waterbad dat zich centraal in deze zaal bevindt keert regelmatig terug in haar werk. Het water in haar schilderijen verwijst naar de ongrijpbaarheid ervan. Je weet wanneer je naar de zee kijkt niet waar je naar kijkt. Het water heeft geen vaste vorm en geen vaste kleur. Hier kreeg het water wel een vaste felblauwe kleur en een ronde vorm. Het geeft de illusie van het beheersen van deze oerkracht.

26	Water Hole II, 2017 <p>Uitgehold bruyere-hout, bladgoud, lapis lazuli en epoxy</p>
----	--

Dit intiem klein werk lijkt een heel universum te bevatten. Het bruyèrehout dat ervoor gebruikt werd is wortelhout en bevindt zich dus ondergronds. Het lapis lazuli blauw dat de kunstenaar aan de binnenkant aanbracht geeft er een ongelooflijke diepte aan. Je ziet de buitenkant, maar je aanvaardt niet dat dit de beperking is wanneer je naar de binnenkant ervan kijkt. Net zoals ‘Afdaling in het ongewisse’ van Anish Kapoor in de collectie van De Pont in Tilburg, roept ook dit kleine werkje vragen op.

27	Zonder titel, 2014 <p>lindehout</p> collectie Peter en Pien Schouwenburg
----	--

28	Zonder titel, 2020 <p>lindehout, haar</p>
----	---

Dit beeld van een hand is slechts geleidelijk en in vier fases tot stand gekomen. Otten maakte eerst de hand naar gelijkenis met haar eigen hand. Pas enige tijd later voegde ze er de twee penisvormen aan toe. Nog later bracht ze in het hout ook de beharing aan om uiteindelijk de concrete haren onderaan toe te voegen. Zo werkt de kunstenaar wel vaker. Werken ontstaan doorheen de tijd en met tussenpozen waarin er afstand kan ontstaan van het persoonlijke startpunt. Door er uren, dagen en weken aan te werken kan het uitgangspunt gesublimeerd worden en een meer universele lading krijgen. Ook komen onbewuste associaties op deze manier meer op de voorgrond. In verschillende religies (Christendom, Jodendom, Hindoeïsme en Islam) is de hand verbonden met het element vuur en staat ze symbool voor transformatie door het brengen van offers.

29	Zonder titel, 2016 <p>olieverf op Kameroenese sequoia</p> privé verzameling
----	---

30	And Life is over there, 2014 <p>lindehout</p> Collectie Stedelijk Museum Schiedam
----	---

31	Zonder titel, 2016 <p>olieverf op lindehout</p> collectie Black Swan Gallery Brugge
----	---

32	If you were coming in the fall, 2012 <p>lindehout en acrylverf op de muur</p> Familie Heidenrijk-Vrasdonk
----	---

Een wat ouder werk van Femmy Otten is dit beeld dat tegelijk vrouwelijke en mannelijke geslachtskenmerken heeft. Maar eerder dan naar tweeslachtigheid, verwijst dit beeld naar het verlangen om compleet te zijn. Het wil onze identiteit net open maken in plaats van ze vast te zetten. Het werk verwijst in de vorm ook naar het enige referentiekader dat Otten als kind had voor kunst, namelijk een boek met een algemene kunstgeschiedenis. Het boek was erg eclectisch en elke dag opnieuw keek ze erin.

ZAAL 4	
	

33	Ontklede dagen II, 2020 <p>marmeren beeldhouwwerk</p> Collectie Arjan Visser, Nederland
----	---

Marmer is een materiaal dat nog maar recent door Femmy Otten gebruikt wordt. In tegenstelling tot het hout is het in alle richtingen te bewerken. Het marmeren reliëf blijft